

HØRINGSNOTAT – FORSLAG OM ENDRINGER I LOV AV 17. JULI 1992 NR 100 OM BARNEVERN TJENESTER

Dato: 09.11.2012

Bakgrunn

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (Bld) har i skriv av 05.09.2012 bedt om høringsinnspill innen 12.11.2012. Bakgrunnen for innspill og høringsnotatet en omfattende evaluering av forvaltningsreformen av 2004 hvor staten overtok det fylkeskommunale barnevernet. En slik evaluering ble bebudet i St.prp nr 69 (2006-2007). Evalueringen ble gjennomført i 2010 og 2011 av ulike forsknings – og konsulentmiljøer. I samme periode etablerte regjeringen et barnevernpanel og en arbeidsgruppe for å komme med forslag til bedring av de kommunale fosterhjem samt ekspertgruppen som resulterte i NOU 2012:5 Bedre beskyttelse av barns utvikling.

Norsk Fosterhjemsforening var representert i flere av de ovenstående referansegrupper, arbeidsgrupper og i Barnevernpanelet og har gitt skriftlelige innspill til Bld underveis i prosessen.

Barnevernsløftet skulle bidra til nye prioriteringer, endringer i organiseringen og flere ressurser til barnevernfeltet – alt til barnets beste. Tidligere statsråd i Bld uttalte at hver stein skulle snus for å skape et godt barnevern.

Det er mange steiner som er snudd siden den gang. Fosterhjemsomsorgen er eneste steinen som ikke har blitt snudd i denne prosessen. Dette beklager Norsk

Fosterhjemsforening sterkt da vi mener en ikke kan se fosterhjemsomsorgen løsrevet fra det øvrige barnevern. Selv om det er et sterkt fokus på forebyggende vil det dessverre være behov for fosterhjem i overskuelig fremtid. Vi har gjennom lang tid gitt diverse innspill til ansvarlig myndighet hvor vi har poengtert behovet for endringer og en nasjonal gjennomgang av fosterhjemsomsorgen i Norge. Alt for å kunne skaffe flere fosterhjem for de barna som trenger et nytt hjem.

Vi kan ikke se at høringen har ivaretatt barn som bor i fosterhjem, og vi kan heller ikke se at høringen kommer med organisatoriske forslag som i tilstrekkelig grad ivaretar det manglende behovet for oppfølging og ivaretagelse av fosterhjem. Det må poengteres at det er det mest benyttede tiltak og mest inngripende for barnet å flytte det ut av foreldrehjemmet. Gjennom hele høringsnotatet glemmer man et tredje nivå av barnevernets arbeid, nemlig det som foregår i fosterhjemmene. Det er på dette nivået barnet befinner seg og skal være i mange år av sitt liv, og derfor det viktigste nivået. Det er her

Norsk Fosterhjemsforening

Storgata 10A, 0155 OSLO

Tlf 23 31 54 00 Faks 23 31 54 01 E-post: post@fosterhjemsforening.no

Foretaksnummer. 956 862 779 MVA

www.fosterhjemsforening.no

barnet skal gis omsorg og støtte, og bygges opp etter traumatiserende opplevelser tidligere i livet. Uten å ta med dette nivået blir det en haltende og lite helhetlig framstilling av barnevernets arbeid.

Fosterhjemmene er barnevernets forlengede arm, og uten å ta med dette nivået blir det en amputert måte å framstille barnevernet og dets problemer på. Høringsnotatet bærer således preg av mangel på helhetlig tenkning.

Riktignok nevner Bld i innledningen at alle funn fra evalueringen ikke er fulgt opp i høringsnotatet, blant annet utfordringene med hensyn til rekruttering av fosterhjem, kompetansen i barnevernet og kvaliteten i barnevernets tiltak, noen av disse temaene tar departementet sikte på å omtale nærmere i lovproposisjon som legges frem for Stortinget. Norsk Fosterhjemsforening tar til etterretning at flere høringer i løpet av høsten heller ikke har kommet med i aktuell høring. Det er en svakhet at disse høringene og forskning på fosterhjemsområdet som avsluttes i 2013 ikke er berørt eller kommet med for å gi det nødvendige helhetsbilde av barnevernet.

Økonomien er viktig også i barnevernet, men vi vil imidlertid poengtere at økonomien ikke må gå foran faglige hensyn i forhold til de tiltak som skal velges ut fra prinsippet om barns beste.

Sammendrag fra Blds høringsforslag

Del 2

Oppgave og finansieringsansvar:

- 1) Bedre samhandling mellom stat og kommune – endring av finansieringsform*
- 2) Bedre faglig samhandling mellom stat og kommune*
- 3) Barnevernlovens regler om organisering av statlig barnevernmyndighet*
- 4) Barnevernlovens regulering av kommunens og statens økonomiske ansvar for barneverntiltak*

Del 3

Styrket rettsikkerhet for barna i barnevernet

- 5) Lovfesting av krav til forsvarlighet i barnevernloven*
- 6) Barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson*
- 7) Begrepsbruken i barnevernloven*
- 8) Hjelpetiltak for barn og barnefamilier*
- 9) Regulering av institusjoner med behandlingshjem*
- 10) Forslag om styrking av barneverntjenestens oppfølging av barn under og etter varetekt og straffegjennomføring*
- 11) Samvær med søsken etter omsorgsovertakelse*
- 12) Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barnet etter omsorgsovertakelse*
- 13) Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem*
- 14) Endring av tilsynsforskriftens krav til årlig systemrevisjon av barneverninstitusjoner*
- 15) Tilsyn med statlige barneverntjenester*
- 16) Presisering av barnevernloven §8-4 om oppholdskommunens ansvar for å reise sak for fylkesnemda*
- 17) Beregning av plasseringstid ved vedtak etter barnevernlovens §4-24*
- 18) Fristen for å bringe fylkesnemdas vedtak inn for domstolen*

Norsk Fosterhjemsforening tar utgangspunkt i enkelte av de ovenstående punktene ut fra et fosterhjems perspektiv og vil kommentere relevante punkter under Del 2 og Del 3 i forhold til dette. Vi vil svare på spørsmål Bld har bedt om synspunkter til, men vi vil også gi kommentarer basert på erfaringer vi har fra fosterbarn, fosterforeldre og fosterforeldres

egne barn som medlemmer av vår Forening. Vi har over 3300 medlemmer som ivaretar mellom 5000-6000 fosterbarn.

Kostnader på individ- og samfunnsnivå

Det står i høringsnotatet at barnets kostnad ved å ha opplevd omsorgssvikt og mangel på tiltak eller feil tiltak, blir til sist også kommunens kostnad gjennom utgifter til barnet gjennom det kommunale budsjett. Det snakkes også om de samfunnsøkonomiske kostnadene gjennom produktivitetstap pga. at barnet seinere i livet faller utenfor samfunnet.

Fosterhjemmene tar, i høyeste grad, også kostnadene ved at barnet er utsatt for omsorgssvikt og traumatiske hendelser. De tar i tillegg kostnadene ved mangel på tiltak, for eksempel manglende utredning og manglende psykiatrisk behandling for barnets traumer.

Fosterhjemmene blir ikke i stor nok grad rustet for de oppgavene og problemene som kommer når man skal overta omsorgen for et barn som har opplevd det verste et barn kan oppleve, nemlig vold, omsorgssvikt, seksuelle overgrep, traumatiske hendelser osv. Mange fosterhjem som rommer fosterbarn, fosterforeldre, og biologiske barn, har opplevd å stå i altfor tøffe tak uten støtte og veiledning fra barnevernet. Noen ganger, og altfor ofte, skjer det at fosterhjemmene ikke klarer å stå i utfordringene med det resultat av fosterbarnet må flyttes. Når slik flytting skjer fordi fosterhjemmene ikke er gjort gode nok til å klare å stå i det vanskelige, er det et stort overgrep som begås mot et fosterbarn som allerede har opplevd å måtte flytte fra sine opprinnelige familier. Det er også et overgrep mot fosterhjemmene.

Kommentarer fra Norsk Fosterhjemsforening til Del 2

Oppgaver og Finansieringsansvar

Departementet ber om høringsinstansens syn på å øke den kommunale egenbetalingen for institusjonsplasser, og en tilnærmet lik prosentandel av de ulike barneverntiltakenes faktiske kostnader. Departementet vil også vurdere kommunens egenandeler for fosterhjem og statlige hjelpetiltak. Her ønskes en endring som går i retning av at kommunene betaler en tilnærmet lik prosentandel av de ulike barneverntiltakenes faktiske kostnader.

Norsk Fosterhjemsforening innspill: *Utgangspunktet gjelder for valg av institusjon og forsterkede kommunale fosterhjem. En delt egenandelløsning kan vi ikke se løser det problemet som ønskes løst. Egenandelsforslaget legger et enormt fokus på økonomi. En økt egenandel for kommunen vil legge ytterligere press på anskaffelse av fosterhjem. Også der institusjonsplass ville vært det rette tiltaket for ungdommen. Denne vridningen er departementet klar over. Det blir plassert barn i kommunale fosterhjem som tidligere ville blitt plassert i institusjon, og fosterhjemmene får en altfor krevende oppgave uten at de blir rustet til dette. En slik vridning uten at fosterforeldre får verktøy til å hjelpe barnet vil gå utover rettssikkerheten til barnet.*

Tilgangen på fosterhjem i dag er en utfordring både for stat og kommune. Barn som tidligere ble plassert i institusjon plasseres nå fortrinnsvis i statlige fosterhjem men også i økende grad i de kommunale fosterhjem. Nesten 50 % av alle kommunale fosterhjem får forsterkninger i kortere eller lengre tid og denne vridningen har også medført at flere kommunale fosterhjem frikjøpes. Mange av de kommunale forsterkede fosterhjemmene vil i dag kvalifisert til å være et statlig fosterhjem. Ulike forsterkningstiltak, ulike frikjøpsordninger, ulik oppfølging og kurstilbud samt ulike avtaler skiller de statlige og de kommunale fosterhjem vi har i dag. Erfaringene fra våre medlemmer viser at det er store variasjoner mellom de 429 kommunene og bydelene i Oslo. Så store forskjeller at det går utover rettsikkerheten for barnet. Dette har foreningen gitt mange innspill på gjennom de siste årene.

På side 44 i høringsnotatet skriver departementet følgende « Fosterhjemmene skal kompenseres på en god måte. Samtidig er det viktig for departementet at økonomiske ordninger ikke styrer fosterfamiliens insentiver.» På side 43 skriver departementet « Økt behov for fosterhjem uten at tilbudet øker tilsvarende, kan styre fosterhjemsfamiliens forhandlingsposisjon i forhold til stat og kommune. Dette kan ha en prisdrivende effekt. Derne vil det være nødvendig å rekruttere flere familier. Dette kan også ha en prisdrivende effekt» Departementet nevner videre «at private aktører er på vei inn i markedet, og stor etterspørsel etter fosterhjem vil gi disse aktørene et større mulighetsrom. Departementet vil unngå unødig oppbygging av parallelle systemer». Foreningens erfaringer er at fosterhjem knyttet opp til private aktører er fornøyde fosterhjem. De blir fulgt tett opp, de har tilgang til personer som kjenner barnet 24 timer i døgnet, ofte knyttet opp til en to-base som er viktig «pusterom» både for barnet og for fosterforeldrene. Det kan også se ut som at de private aktørene ikke har det samme problemet med å skaffe fosterhjem som stat og kommune, og vi tror ikke dette ene og alene har sammenheng med økonomi. Fosterbarn og fosterfamilien er avhengig av forutsigbarhet. De er også avhengig av å føle at de blir hørt, sett og er reelle samarbeidsparter til det beste for barnet. Kanskje det offentlige har noe å lære av de private aktørene

Mangel på kostnadsnøytralitet i valg av tiltak oppsto som et problem innenfor barnevernsfeltet allerede den gang det ble en politisk vridning fra institusjonsplassering til hyppigere bruk av fosterhjem. Det er både faglig og politisk prioritert å bruke fosterhjem fremfor institusjon for barn som plasseres utenfor hjemmet. Det er en av grunnene til en økning i utilsiktede flyttinger av fosterbarn.

Myndighetene har ikke bare lagt opp til en slik utvikling som de ikke har sett konsekvensene av, men de ønsker nå å videreføre tendensen ved å foreslå en økt andel kommunal egenbetaling ved institusjonsplassering. Dette vil etter all sannsynlighet påvirke kommunene til å velge fosterhjem framfor institusjon. Mange kommuner er ikke rustet verken økonomisk eller faglig til den oppfølging og de ekstratiltakene som må settes inn i fosterhjemmene. Vridningen har skjedd uten diskusjon om den faglige plattformen for de som skal ha den daglige omsorgen for barna eller de som følger dem opp.

Departementet må også se på forenklinger mellom omsorgskommune og fosterhjems-kommune i oppgaver og finansiering – dette er også med på å gi gode løsninger for fosterbarnet og fosterhjemmet

Slik finansieringsordningen er i dag skaper det tilfeldigheter og uforutsigbarhet for fosterbarn som i dag bor i kommunalt forsterket fosterhjem. Forsterkningene må søkes hvert år. Den kan også virke tung å administrere. Forslag om økt egenandel til kommunene vil naturlig føre til valg av fosterhjem fremfor institusjon.. Pengene må følge barnet.

Departementet har gjort det samme som høringsnotatet påpeker at kommunene gjør, nemlig at de velger de tiltak som koster minst for dem selv. Det er forunderlig at

departementet ikke nevner med ett ord den uheldige virkningen det har hatt når fosterhjem har overtatt en del av institusjonsbarna, og langt mer forunderlig at de kommer med sine nye forslag som en videreføring av en prioritering som har slått negativt ut. Både fosterbarna og fosterhjemmene har blitt skadelidte i denne politiske prosessen som har foregått over mange år.

Det er ingen enkle løsninger, men enten må alle pengene følge barnet til kommunen eller at staten tar ansvar for alle barn plassert i fosterhjem både etter §§ 4-4.5 ledd og 4-12. Det kan se ut som endringene i finansieringsansvaret og konsekvensene må utredes bedre.

Del 2 forts

Bedre faglig samhandling

Departementet påpeker at det er gjort mye godt arbeid for å utvikle en faglig samhandling mellom stat og kommune, men at det fortsatt er utfordringer.

Her er det bedt om høringsinstansenes syn på at staten skal ha hjemmel til å kreve at kommunene skal utrede ytterligere, der kommunen anser utredningen som ferdigstilt.

Norsk Fosterhjemsforeningens innspill. Departementet skisserer at det er viktig å sikre et godt og likeverdig tilbud til barna, samtidig som det skal tas hensyn til kommunestrukturen og at kommunene skal ha handlefrihet i sin oppgaveløsning.

Foreningen er opptatt av at den faglige kompetansen som Bufetat nå er i besittelse av ikke går tapt i nåværende prosess. I tillegg til å opprette permanente fagråd mener vi at det bør opprettes et Nasjonalt Kompetansesenter for fosterhjemsomsorg.

Det er viktig at barn utredes godt for å få det rette tiltaket og de rette fosterforeldre. Om det er staten som skal ha hjemmel til å kreve ytterligere utredning er vi usikre på, da utredningen i utgangspunktet er en del av saken som avgjøres av Fylkesnemd. Problemet i dag er kanskje varierende kvalitet på utredninger avhengig av den erfaring utreder har med barn utsatt for vold og traumer.

Departementet legger videre vekt på at forflytting av oppgaver skal fases ut over tid.

Foreningen beklager sterkt at staten allerede skiller ut oppgaver som ikke er lovpålagte.

Dette går ut over veiledning og oppfølging til fosterhjem hvor kommunen ikke er rustet opp til å overta oppgaven.

Gjennom foreningens rådgivningstelefon kommer det inn problemområder særlig fra det kommunale barnevernet. Fosterhjemsomsorgen er komplisert og har behov for kvalifiserte folk med videreutdanning i tillegg til et kompetent fagsenter hvor de kan henvende seg. Vi har i økende grad fått henvendelser fra barnevernets ansatte som ønsker råd og veiledning. Det er umulig for en saksbehandler å ha kjennskap alt fra NAV problematikk til å gi verktøy til fosterforeldre for å håndtere barn og ungdom som har vært utsatt for forskjellige traumer.

Faglig kompetanse og kvalitet er et viktig område, da det er her vi kan forebygge skjevutvikling og utilsiktede flyttinger. Det er behov for en nasjonal fosterhjemsstrategi som også gir en faglig plattform for et likeverdig tilbud for fosterhjemmene – uavhengig av kommune eller den enkelte saksbehandler.

Kommentarer fra Norsk Fosterhjemsforening til Del 3

Rettsikkerhet for barna i barnevernet

Barnets rettigheter

Et godt barnevern kan aldri sikres kun ved å ta tak i de organisatoriske utfordringene mellom stat og kommune. Riktignok har høringen tatt med en del som omhandler barnets rettigheter, men mange av forslagene her er ikke av en slik karakter at det vil endre så mye for barnet. For eksempel om de skal kalles fosterbarn eller omsorgsbarn. Videre at barnet kan få en tillitsperson som det har med seg i møter osv. Først når man ser dette opp mot tilsynsførerordningen som eksisterer i dag, og også ser det i lys av et rettighetsperspektiv, vil det kunne utgjøre store endringer.

De største endringene for barnet vil kunne skje ved at fosterhjemmene blir satt i stand til å utføre sitt viktige samfunnsoppdrag på en god måte. Derneft bør fosterforeldre få rettigheter som setter dem i stand til å ivareta barnets interesser på en bedre måte enn de har i dag. Det er fosterforeldre som i realiteten er stedfortredere for barnas foreldre, ikke barnevernets saksbehandler slik det står i høringsnotatet.

Det snakkes i høringsnotatet om den uenighet som oppstår mellom det statlige og det kommunale barnevernsnivået. En uenighet som ikke nevnes er den uenighet som oppstår mellom omsorgsnivået (fosterhjemmet) og beslutningsnivået (barneverntjenesten). Slik uenighet ender altfor ofte med at barn blir flyttet til nye fosterhjem. I samarbeidet mellom kommunen og fosterhjemmet, har kommunen det avgjørende ord og som gir det myndighet til å flytte barnet til et nytt hjem på dagen. Dette er en svært alvorlig problemstilling som foreningen har lagt fram for departementet tidligere. Det har heller ikke blitt gjenstand for bekymring i høringsnotatet. En slik uenighet etterspør et nivå over barnevernet til å ta beslutninger.

Det er sendt klager til Fylkesmannen fra fosterforeldre der det er oppstått samarbeidsproblemer. Dersom tilsynsmyndigheten finner at barneverntjenesten utfører sine oppgaver i tråd med barnevernloven kan de ikke gå inn i saker som ut fra samarbeidsproblemer har ført til flytting av barnet. Fylkesmennene avslutter ofte sin sak med;» fylkesmannen mener at barneverntjenestens oppfølging av denne saken ikke har vært utført på en måte som anses å være i samsvar med god praksis, spesielt i forhold til oppfølging av fosterforeldre og oppsigelse av fosterhjemsavtalen. Saken avsluttes.» Ingen konsekvenser for dårlig samarbeidsevne og alt det som ikke kan relateres til loven. Barnets rettigheter er også at det blir ivaretatt uenigheter mellom de voksne som ikke er kan henvises til loven.

Forslag om lovfestet krav om forsvarlighet

Departementet foreslår å innføre et lovfestet forsvarlighetskrav og understreker at dette vil være en såkalt rettslig standard. Vi kan se fordeler av et slikt forsvarlighetskrav. Blant annet i forhold det som departementet nevner om at tilsynsmyndighetene da vil kunne vurdere avvik i forhold til en generell vurdering av om saksbehandlingen i en gitt sak har vært forsvarlig og ikke bare i forhold til enkelt paragrafer i barnevernloven. Spørsmålet er om et slikt forsvarlighetskrav vil bidra til bedre rettsikkerhet for barn under barnevernets omsorg. Lovendringer i seg selv fører ikke nødvendigvis til bedre faglig arbeid og praksis. Slik vi ser det er hovedutfordringen å få på plass et normativt innhold til begrepene vi allerede har i barnevernloven. Vi mener at prioritet nummer en bør være å sette ressurser inn på kompetanse heving i forhold til barnevern og Fylkesnemd som er de instanser som i hovedsak fattet beslutninger om hva som er til det beste for det enkelte barn. Det må

arbeides systematisk for å få på plass en felles faglig forståelse av hvordan «barnets beste» skal forstås. Vi har tidligere foreslått at Raundalen-utvalget sin utredning bør være retningsgivende i forhold til hvordan prinsippet om barnets beste skal forstås. Vår erfaring er at lovfestede krav eller rettigheter har liten verdi hvis barnet som saken gjelder ikke kan klage fordi barnet ikke har partsrettigheter. Hvem skal klage til tilsynsmyndighetene? Denne problemstillingen vil vi komme tilbake til i forbindelse med forslag til ny tilsynsførerordning.

Dersom forsvarlige tjenester skal innføres som et nytt prinsipp i barnevernloven, må dette få et reelt innhold og det må nedlegges et betydelig arbeid i å komme frem til kjennetegnene ved en forsvarlig tjeneste.

Samvær med søsken etter omsorgsovertakelse

Departementet foreslår å gi fylkesnemda myndighet til å fastsette samvær mellom søsken. Vi støtter forslaget til endring av barnevernloven 4-19. Vi venter imidlertid på en større faglig diskusjon av hva slags samvær som er bra for barn og når det ikke bør være samvær. Igjen vil vi påpeke at lovendringer ikke nødvendigvis vil føre til bedre faglige vurderinger og praksis.

Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barnet etter en omsorgsovertakelse

Departementet foreslår at det bør «fremgå mer eksplisitt av loven» kommunens ansvar for å følge opp barn i fosterhjem. Vi er for så vidt positive til en slik presisering, men ser ikke at en slik lovendring vil føre til de nødvendige endringer som må til for å sikre en faglig god og forsvarlig oppfølging av barn i kommunale fosterhjem. Vårt inntrykk er ikke at kommunene er i tvil om hvem som har ansvaret for å følge opp fosterbarn, med unntak av de sakene hvor barnet har rettigheter etter flere lovverk og ulike instanser er uenige om hvem som skal ha ansvar for hva. De store utfordringene ligger slik vi ser det heller på ressursmangel og mangel på kompetanse i kommunene. Den kommunale fosterhjemsomsorgen i Norge har ikke blitt tilført faglige og økonomiske ressurser som står i forhold til økningen i antall barn som har blitt plassert over de siste tiår. Den står heller ikke i forhold til de omfattende behovene som svært mange av barna har. Føringer på at færre barn skal i institusjon, og alt for få statlige fosterhjem, fører til at barn med svært sammensatte problemer og symptomer kommer i kommunale fosterhjem hvis rammevilkår i utgangspunktet er tilpasset barn som fungerer normalt med to fosterforeldre som kan være i fullt arbeid. Virkeligheten er at nærmere 50 % av kommunale fosterhjem er foresterket eller frikjøpt fra sitt arbeid i større eller mindre grad fordi barnet har så store behov. Vi kan ikke se at en lovendring skal kunne bøte på de alvorlige utfordringene vi står overfor. Kun en nasjonal, helhetlig faglig utredning av fosterbarns behov vil gi oss svar på hvilke typer av fosterhjem vi trenger og hva slags rammebetingelser som må til. Vi må ha barnas behov som utgangspunkt for en slik utredning, ikke hvilket administrativt nivå som skal ha ansvaret.

Barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Barneverntjenesten har allerede i dag en plikt til å ta barnet med i beslutningsprosessen, og til å finne fram til løsninger som er mest mulig skånsomme for barnet. I følge FNs Barnekonvensjon skal barn under barnevernets omsorg involveres i beslutninger som tas på vegne av fosterbarnet, og det skal være godt forberedt på eventuelle endringer. Vi støtter

en ny overordnet lovbestemmelse om barns medvirkning, samt retningslinjer i forhold til hvordan dette skal gjennomføres og dokumenteres. Det er viktig at det blir lagt føringer i forhold til at barneverntjenesten dokumenterer hvordan de har vektlagt barnets perspektiv og synspunkter.

Vi støtter også at barn i barnevernet skal ha mulighet til å ha med seg en tillitsperson i møter med barnevernet. Dette vil kunne være en god støtte for mange barn. Dette vil imidlertid ikke være noen løsning i forhold til å ivareta barnas rettsikkerhet på en god måte og må ikke sees som en erstatning for en tilsynsførerordning.

Begrepsbruk i barnevernloven

Departementet er i tvil om hvilke begreper som bør benyttes, og ber om høringsinstansenes syn på begrepene fosterhjem, fosterbarn, fosterforeldre, institusjon og barn med alvorlige atferdsvansker barnevernloven. Listen er ikke uttømmende, men begreper som tilsynsfører og ettervern er naturlig og legges til.

Det er viktig å høre på hva de unge selv mener om de begrepene som i dag benyttes. Imidlertid stiller vi spørsmål om alternative begrep etter en tids bruk vil fjerne opplevelsen av stigmatisering. At en opplever foster som noe negativt er jo synd da det egentlig er positivt ladet ord. Fosterbarn og fosterforeldre/hjem er også godt innarbeidet internasjonalt. Det er foreslått å endre foster til omsorg. Vi er uenige at det skjer en lovendring i begrepet fra foster- til omsorg. Forslagene bør jobbes mer med slik at det kan komme frem flere forslag.

Vår forening er mest opptatt av innholdet bak ordene, og kanskje begrepsvalgene kommer naturlig eksempelvis da innholdet og organisatoriske plassering av tilsynsfører er på plass.

Hjelpetiltak for barn og barnefamilier

I høringsforslaget foreslår departementet å fjerne eksemplifiseringen av tiltak som vi finner i § 4-4 annet og tredje ledd. Jeg mener at en slik opplisting av tiltak som kan være aktuelle har en funksjon på den måten at den tydeliggjør hva som kan være aktuelt.

Hjelpetiltakene som barnevernet kan tilby skal tilbys alle de familier som trenger ekstra hjelp, også fosterfamilier. Noen av disse hjelpetiltakene bør ikke bare være et tilbud til fosterfamilien, men ligge som en garanti for en familie som velger å overta ansvaret for et barn under barnevernets omsorg. Tiltak som alle fosterfamilier bør garanteres er avlastning, psykiatrisk hjelp til barnet, samt program som skal styrke foreldreferdighetene. Disse garanterte tiltakene skal forebygge en videre skjevutvikling hos barn og unge som har fått en utviklingshemmende start i livet.

Bruke tiltakene forebyggende

Forebyggende tiltak og tidlig intervensjon bør ha to meninger i barnevernets arbeid. Vi må rette en tidlig innsats mot barnets opprinnelige hjem når man mener det er destruktivt for barn å bo der, men det er også viktig med forebyggende tiltak i fosterhjemmet. Alle barn som er tatt hånd om av barnevernet er i risikosone for å utvikle alvorlige problemer enten i barneår, ungdomsår eller i voksen alder. Det er derfor viktig at det blir satt inn forebyggende tiltak når et barn kommer i et fosterhjem, og det er viktig at det settes inn rask hjelp når krisesituasjoner oppstår.

Forebyggende tiltak i fosterhjemmene bør være:

<i>Universell forebygging (for å være i forkant av problemene)</i>	<i>Selektiv forebygging (for å unngå en videre skjevutvikling)</i>	<i>Indikativ forebygging (for å imøtekomme kriser)</i>
<i>Foreldretrening (PMTO) Avlastningstiltak</i>	<i>Psykiatrisk behandling av fosterbarnet</i>	<i>Rask innsetting av MST eller FFT.</i>

Universalforebyggende tiltak

Det universalforebyggende arbeidet bør i stor grad handle om å få til et godt samspill mellom voksne og barn, men også skape gode samhandlingsmønstre mellom de biologiske barna og fosterbarna i familien. Det finnes gode program som skal styrke relasjons- og spillkompetansen som alle fosterfamilier burde få ta del i når de tar på seg omsorgen for et fosterbarn. Et eksempel på et slik program er Parent Management Training Oregon (PMTO). Et slikt tiltak vil kunne forebygge uplanlagt flytting av sårbare fosterbarn. Å sørge for at fosterfamilien får avlastning vil også kunne være et viktig tiltak for å forebygge flytting.

Selektivforebyggende tiltak

Fosterbarn har fått en skjev start i livet, og på mange måter er alle fosterbarn i en risikosone for videre skjevutvikling. Problemer kan dukke opp i løpet av barneårene, men det kan like gjerne hende at de kommer først når barnet har blitt voksent og skal stå på egne bein. For mange fosterbarn kommer problemene i puberteten.

Det er ikke slik at omsorgssvikt, vold og traumer går upåaktet hen, selv om det kan virke slik i "gode år". For å hjelpe barnet med å bearbeide det vanskelige, bør et av hjelpetiltakene som settes inn i fosterhjemmet, være psykiatrisk behandling av barnet. I dag er det oftest slik at psykiatrisk behandling settes inn når krisen har blitt et faktum, altså som forebyggende arbeid i siste instans, det vil si som indikativt forebyggende arbeid. Det er alt for seint.

Indikativforebyggende tiltak

I spesielt vanskelige perioder som ofte kan oppstå i ungdomstiden som ellers er vanskelig for de fleste ungdommer, bør fosterhjemmet få tilbud om Multisystemisk Terapi (MST) eller Fuksjonell Familieterapi (FFT). Da må man raskt sette inn tiltak for å forhindre at situasjonen blir uopprettelig.

Disse tiltakene må fosterforeldre få god informasjon om. I dag er fosterforeldre knapt nok klar over disse hjelpetiltakene, og det er også mange i det kommunale barnevernet som ikke vet nok om de evidensbaserte tiltakene. Det bør derfor gjøres mer enn i dag for å informere fosterforeldre om slike evidensbaserte metoder som kan settes inn ved krisesituasjoner.

Norsk Fosterhjemsforenings innspill: *I stedet for å fjerne listen over aktuelle tiltak, bør listen utvides med tiltak for fosterforeldre. Noen av disse tiltakene er tiltak som settes inn automatisk og som garanterte tiltak (PMTO, avlastning, psykiatrisk hjelp for fosterbarnet),*

mens noen av tiltakene kan settes inn ved behov for krisehjelp (MST, FFT). Om staten skal overføre alle hjelpetiltakene til kommunen har ikke vi tatt stilling til.

Det er mer uheldig at familier ikke får de tiltakene de trenger for å klare sin omsorgsoppgave på en god måte enn at tiltak er ramset opp i lovteksten. Vi foreslår derfor en tydeliggjøring av tiltakene, samt at det gis en garanti for en del av tiltakene som er aktuelle for fosterfamilie.

Pålegg om hjelpetiltak for foreldre for å øke foreldrekompetansen både i forhold til der barn bor i foreldrehjemmet, og innen de to første årene barnet er plassert utenfor hjemmet. Departementet bør se nærmere på plasseringer etter § 4-4, 5. ledd, de såkalte frivillige plasseringer med hensyn til barns rettssikkerhet og tilknytning.

Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barnet etter en omsorgsovertakelse

Departementet ønsker en tydeliggjøring av barnevernets ansvar for å følge opp barnet etter omsorgsovertakelse i §4-16. Vi støtter departementets forslag til tydeliggjøring om et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet. I diverse undersøkelser og prosjekter har det kommet frem svikt i forhold til mangelfulle tiltaksplaner og omsorgsplaner, dets innhold og hvordan disse følges opp. Barneverntjenesten trenger ressurser i forhold til kompetanse og økonomi for å følge opp fosterbarn og fosterhjem. Det er tidkrevende.

Dersom oppfølging ikke gjennomføres, eller tiltaksplan eller omsorgsplan ikke følges opp kan en spørre om tilsynsmyndighetene er nok til å ivareta barnets rettssikkerhet.

Fylkesmannens henstilling til barnevernet er ikke alltid nok rettssikkerhet for barnet.

Vi er bekymret for rettssikkerheten til fosterbarn under 15år, fosterbarn med funksjonshemming og at fosterforeldre ikke har delvis partsrettigheter.

Da barn flyttes ut av hjemmet bør det automatisk utløse en ordning som ivaretar barnets rettssikkerhet og det må forsøkes innarbeides i barnevernloven.

Norsk Fosterhjemsforening har i økende grad fått inn problemstillinger knyttet til fosterhjem fulgt opp av det kommunale barnevernet. Noe som naturlig har gjort at foreningen har konsentrert sitt arbeid omkring kommunale fosterhjem. Av alle barn som plasseres i fosterhjem er ca. 90% plassert i kommunale fosterhjem.

Forslagene til Blds arbeidsgruppe som skulle se på tiltak for de kommunale fosterhjemmene som leverte sin rapport i september 2011, gjenfinnes i liten grad i nåværende høring.

Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem

Departementet foreslår at ansvaret for tilsyn med barn plassert utenfor hjemmet legges til kommunen og ikke spesifikt til barneverntjenesten.

Vi kan ikke se at den foreslåtte organiseringen vil bidra til at problemet med dagens tilsynsførerordning opphører. Norsk Fosterhjemsforening har foreslått i flere rapporter og sist i høringsinnspill til NOU 2012:5 (Raundalen utvalget) at tilsynet med barn i fosterhjem legges til Helsetilsynet ved Fylkesmann.

En saksbehandling som ivaretar fosterbarnets rettsikkerhet bør tillegges stor vekt. Særlig gjelder dette fosterbarn under 15 år som i prinsippet ikke har noen til å tale sin sak, dersom barnevernet ikke ivaretar deres beste. Norsk Fosterhjemsforening er bekymret for fosterbarns rettsikkerhet og mener at de lovendringene som departementet har foreslått i forhold til tilsynsførerordningen ikke er tilstrekkelige. Tilsynsførerordningen bør utredes

og sees i sammenheng med en diskusjon om barnevernloven bør bli en rettighetslov. Subsidiært mener vi at flere paragrafer i barnevernloven bør utløse partsrettigheter for barnet, som for eksempel 4-12 saker. Slik det er i dag i disse sakene er det foreldre med foreldreansvar som er de eneste med partsrettigheter dersom barnet er under 15 år. Hverken fosterforeldre eller barnet har således formelle klagemuligheter. Tilsynsførerordningens formål er å føre kontroll med at barnet får forsvarlig og tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet og rapportere til barneverntjenesten. Men hvem skal klage dersom barneverntjenesten ikke tar gode faglige beslutninger til barnets beste? Hvem skal ivareta fosterbarns rettigheter og varsle fylkesmannen? Slik vi ser det må det legges stil rette for en ordning som ivaretar barnets rettigheter på alle områder og hvordan dette best kan gjøres er ikke tilstrekkelig utredet.

Avsluttende merknader

Norsk Fosterhjemsforening er av den oppfatning at dagens utfordring krever en bredere tilnærming enn hva som er lagt opp til i denne høringen. Vi etterlyser en evaluering av det kommunale barnevernet og vi etterlyser en nasjonal gjennomgang av fosterhjemsomsorgen i Norge.

Barnevernløftet var riktig positivt, men forslagene i høringen har ikke fått til den helheten barnevernet trenger. Fosterhjemsomsorgen tilhører denne helheten, men blir ikke i nevneverdig grad berørt i høringen eller i utredninger som ligger til grunn for høringen. Det er som om fosterhjem i fremtid ikke vil eksistere. Det er ønskelig, men neppe realistisk. Det er det største tiltaket da barn må flytte fra foreldrehjemmet. En nasjonal arbeidsgruppe er foreslått for å se på en fosterhjemsgaranti. Det er behov for en nasjonal gjennomgang av den utviklingen vi har fått innen fosterhjemsomsorgen i dag, og rekruttering bør inngå i en slik gjennomgang.

Videre etterlyser vi videreføring av forslaget fra barnevernpanelet, Blds arbeidsgruppe. Viktige forslag fra NOUer og rapporter som kommer på høring i høst og vi håper at noen av disse forslagene utløser endringer og tilføyelser i barnevernloven.

Økt rettssikkerhet for fosterbarn utover departementets forslag

- 1) Foreningen oppfordrer departementet til å vurdere økt rettssikkerhet for fosterbarn under 15 år og funksjonshemmede fosterbarn i lys av en overføring av delvis partsrettigheter til fosterforeldre der barnet har bodd i 2 år og en langsiktig vurdering er tatt.*
- 2) For ytterligere å styrke fosterbarnets rettssikkerhet anmoder vi om at alle barn (§§ 4-4-5.ledd og 4-12) automatisk får partsrettigheter da det plasseres utenfor hjemmet. Subsidiært plasseringer etter § 4-12.*
- 3) Et tredje tiltak for å styrke fosterbarnets rettssikkerhet er å endre tilsynsførerfunksjon til en aktiv påvirker og beskyttelse for fosterbarnet. En person som rettslig har myndighet til å gripe inn der barnet, planer osv ikke følges opp. Foreningen mener at denne personen må legges vekk fra kommunen(viser til kommentarer)*
- 4) Vi foreslår lovendring i flyttesaker der barnet har bodd i fosterhjem i 2 år etter §4-4-5.ledd og § 4-12. Disse flyttingene for barnet enten det er tilbakeføring til foreldre eller innen barnevernets tiltak bør utredes like nøye som den gang barnet flyttet fra foreldrene. Sakene foreslås lagt opp i Fylkesnemd. Det vil også utløse at foreldre får en aktiv hjelp for å bedre omsorgsevnen før disse to årene har gått.*

- 5) *Å gi fosterforeldre gode verktøy for å gi en god hverdag og utvikling for fosterbarn på sikt, foreslår foreningen at det lovhjemles konkret hva et fosterhjem kan forvente av oppfølging, kurs osv.*
- 6) *Å rettighetsfeste barnevernloven*